PREFAȚĂ

Volumul de față, *Discurs traductiv, discurs metatraductiv. Studii de traductologie românească*, reunește studii și cercetări care, prin examinarea reflecţiei asupra discursului metatraductiv și prin analizele traductologice propriu-zise, contribuie la identificarea tendințelor actuale din traductologia românească.

Bidimensionalitatea conceptului de „traductologie" a fost resimțită, dintru început, de Brian Harris, cvasiunanim recunoscut, în cercetarea traductologică internațională, drept creatorul conceptului[1]. În 1973 (nu „în", dar „și în" 1974, 1977, când îl reia), în articolul „La traductologie, la traduction naturelle, la traduction automatique et la sémantique"[2], Harris utilizează pentru prima dată acest termen și, în consecință, i se atribuie „paternitatea"[3] lui. Totodată, cercetătorul subliniază și integrează dimensiunea denotativă în actul de definire[4],

[1] Și nu de Georges Mounin, cum se mai vehiculează. Paternitatea termenului este importantă nu atât pentru progresul ideilor, cât pentru a se evita falsificarea datelor istorice.

[2] În *Cahier de linguistique*, n° 2, 1973: 133-146.

[3] Alți cercetători sunt de acord ca acest merit să fie împărțit de Brian Harris cu Jean-René Ladmiral, care îl folosește cvasisimultan.

[4] Pe care o citățm în original: „Nous proposons donc un néologisme pour combler la lacune. Nous conserverons **traduction pour l'opération que pratique le traducteur**, mais adopterons **traductologie pour toute référence à l'analyse linguistique du phénomène**. Dans le langage courant, on emploie traduction dans tous les contextes. En effet, toutes les distinctions conceptuelles nécessaires à cette discussion ne sont pas encore établies: **la dichotomie traduction/traductologie laisse toujours ambigu le mot traduction**. Si la traduction est, comme le souligne Ljudskanov, une opération, ce terme signifie également le résultat de cette opération. Parlons donc de la traduction tout court, c'est-à-dire de l'opération traduisante, du texte traduit, qui en est le produit, et de la **traductologie, qui constitue l'analyse de la traduction, de l'opération traduisante** – analyse linguistique et, éventuellement, psycholinguistique. Ensuite, puisque l'important dans cette terminologie n'est pas la nomenclature mais la compréhension des concepts qui s'y rattachent, nous nous attaquerons à titre de «traductologue» au concept de traduction" (Harris 1976, 135, subl. n. – G. L. B.).

BDD-V4210 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:23 UTC)

act la care ne referim în continuare. Astfel, în vreme ce *traducerea* desemnează operația practicată de traducător și rezultatul ei, *traductologia* – scrie Harris – trebuie adoptată pentru a desemna orice referire la analiza lingvistică și psiholingvistică a fenomenului traductiv (1973, 135). Cercetătorul conchide firesc: în terminologia domeniului este importantă înțelegerea conceptelor, nu nomenclatura. Definiția ilustrează cu claritate ceea ce este și ce era traductologia (v. și Delisle și Lafond [2000] 2010, Ballard, 2007), precum și ceea ce este traducerea. Și, dacă am revenit asupra acestui aspect, este pentru că, pe de-o parte, persistă încă, după mai bine de 40 ani, nedumeriri și confuzii, și, pe de altă parte, pentru că traductologia nu se (mai) limitează doar la analiza lingvistică și, eventual, psiholingvistică a traducerii, așa cum o demonstrează, printre altele, și studiile reunite în acest volum.

Multidimensionalitatea conceptului de „traductologie" a făcut să varieze opiniile teoreticienilor. Cu toate acestea, există componente fundamentale care se regăsesc în diferite concepții și abordări[5]. Deși, din anii '70 și până în prezent, aria traductologiei s-a extins (v. Wilss[6] 1977, 1999; Ladmiral[7] 1979; Holmes[8] 1988; Newmark[9] 1988; Ballard[10] 2006 ș.a.), specializarea cuvintelor *traducere* și *traductologie* și a derivatelor lor nu s-a contaminat, nici nu s-a suprapus. Chiar și la o privire superficială (engl. *translation studies*, *translatology*, fr. *traductologie*, germ. *Übersetzungswissenschaft, Translationswissenschaft*, it. *traduttologia* etc.), se poate constata că, atunci când nu este calchiat, împrumutat, termenul de *traductologie* prezintă variațiuni denominative firești în diferite limbi.

Doar pentru a sublinia paralelismul și simultaneitatea formării, a utilizării unor termeni, a definiției terminologice, stabilită de Brian Harris în raport cu *traducerea* și prin raportare la aceasta (1976, 135), îi adăugăm informația de natură istorică și normativă, din *Grand*

---

[5] Asupra acestui aspect ne-am oprit în „Despre traductologie (obiect de studiu, statut, obiective, teorii ale traducerii)", *Studii și cercetări lingvistice*, LII, nr. 1-2, 2001: 45-61.

[6] *Übersetzungswissenschaft. Übersetzungswissenschaft. Probleme und Methoden.* Stuttgart: Klett, 1977.

[7] *Traduire: théorèmes pour la traduction*. Paris: Payot, [1979] 2010.

[8] *Translated! Papers on Literary Translation and Translation Studies*. Amsterdam: Rodopi, 1988.

[9] *Approches to Translation*. Oxford: Pergamon Press, 1988.

[10] *Qu'est-ce que la traductologie*. Arras: Université Presses d'Artois, 2006.

BDD-V4210 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:23 UTC)

dictionnaire terminologique[11], propusă de un autor instituțional și colectiv: *Conseil international de la langue française*. Sunt reținute următoarele informații: 1978 – data de formare, de fapt de înregistrare; domeniul: lingvistic; fr. *traductologie,* engl. *translatology*; definiția: *Étude théorique de la traduction*. În notă, se face următoarea specificare: *Courant dans un des domaines techniques ou scientifiques. Mot créé au Canada*. În alte lucrări, varianta engleză *translatology*, datând din 1988, este atribuită lui Peter Newmark, deși în același an apare și studiul în engleză al lui Harris, „What I really meant by Translatology"[12]. De aproape, în curând, jumătate de secol, termenul funcționează în jargonul disciplinei, este folosit, prin urmare, în lucrări de diverse genuri și dimensiuni, dar nu este standardizat în dicționare de tip tezaur, fiind menționat doar în câteva dicționare de specialitate.

Contribuțiile care alcătuiesc prezentul volum ilustrează clasica dihotomie stabilită de Holmes (1988) între: traductologia „pură" și traductologia aplicată, dar și analiza traducerii din prisma lui Harris (1973). Structura volumului confirmă, așadar, interesul traductologilor români pentru cercetarea fundamentală și aplicată, dar și persistența examinării lingvistice.

În prima parte, sunt regrupate studii despre discursul metatraductiv (Ileana Oancea și Nadia Obrocea, Cristina Varga, Diana Moțoc, Anda Rădulescu) și discursul posttraductiv (Muguraș Constantinescu, Simona Constantinovici, Valy Ceia), studii de istorie a traducerii (Larisa Schippel și Helene Lenz).

Partea a doua a volumului este alcătuită din examinări descriptive (produs, proces, funcție), atât analize lingvistice (Richard Sârbu), critică de traducere cu sau fără impact didactic (Dana Crăciun, Ludmila Zbanț, Georgiana Lungu-Badea, Luminișa Vleja, Christina Mițariu).

Studii de traductologie românească. I. Discurs traductiv, discurs metatraductiv reușește, credem, să restituie plurifațetismul disciplinei numită traductologie, certifică utilitatea conceptelor și pertinența analizelor interdisciplinare aplicate la traducerea-proces și traducerile-rezultat.

Georgiana LUNGU-BADEA

---

[11] *Le grand dictionnaire terminologique* (GDT). URI: http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche= 17062226#eng.
[12] În *TTR: traduction, terminologie, rédaction*, vol. 1, n° 2, 1988: 91-96.

BDD-V4210 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:23 UTC)